

Male države u međunarodnom okruženju-demokratski korporatizam

Autor:

Tamara Terzić 31/19 PMO

Mentor:

Mr. Nemanja Stankov

Uvod

- kao i ostale industrijske zemlje, tako je i Amerika početkom 80tih osjetila ekonomske promjene. Da bi se kriza prevazišla koristi se dobro poznati lijek iz prošlosti: liberalna politika i tržišna konkurencija
- Visoka stopa inflacije i broj nezaposlenih kao osnovni znaci krize
- Ekonomija SAD-a polako počinje da slabi, a to se osjeća na domaćem tržištu najviše
- 1983. i 1984. drastično smanjenje broja nezaposlenih i niska stopa inflacije, u poređenju sa Evropskim zemljama mogla bi se nazvati impresivnom. Jedan od razloga je prihvatanje velikog broj migranata , za razliku od Evrope.
- Amerika postaje vodeća sila
- Američki ekonomisti su se složili da Americi fali međunarodna konkurencija

-1982. 5 Evropskih zemalja suzbile su SAD u bruto domaćem proizvodu, među kojima su: Švajcarska, Švedska, Norveška i Danska. U Norveškoj i Danskoj porodice uživaju veći standard nego u SAD-u

Novi globalni kontekst

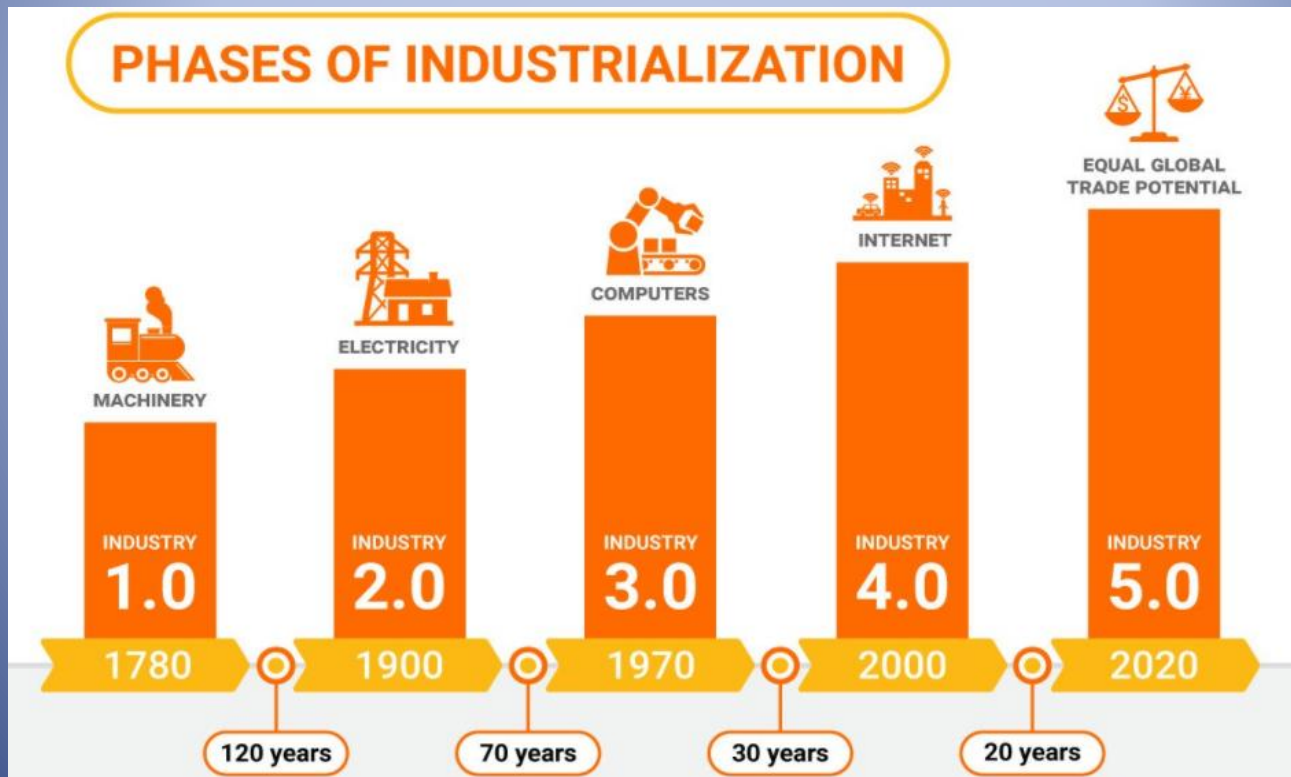
- Posljednjih 25 godina Američka ekonomija je otvorila sve svoje mogućnosti u svjetskom takmičenju za javno tržište, da bi bila jedinstvena na svijetu
- Više od 50% američkih farmera proizvodi za inostrano tržište, a to je jedna trećina profita SAD-a
- U SAD se uvozi od 24 do 42 sirovine koje su bitne za njihovu industriju, to je dovelo do slabljenja dolara, što je uticalo na njihovu privredu

- od 1978-1980 dolazi do skromnog povećanja bruto nacionalnog proizvoda na 60%
- Izvoz u Americi je rastao dva puta brže nego bilo gdje u svijetu
- Međunarodni faktori utiču na njihovu domaću ekonomiju na nezapamćen način
- Kreće Japanska ofanziva na Američko tržište
- Japanski uspjeh je postao bitan u raspravama koje se tiču američkih prioriteta
- Japan postaje “Razvojna država”, i uzor Američkim ekonomistima
- Atari demokrate- grupa ljudi u Americi koji su se oslanjali na sofisticiranu interpretaciju onoga što je Charles Džonson nazivao japanskom razvojnom državom.
- Jedna od kritika države je i pitanje kada države treba da budu velikodušne, a kada štedljive?
- Robert Kutner- velikodušnost i efikasnost su komplementarne, ali nisu konačni ciljevi
- Kritičari smatraju da iz blagostanja države proizilazi nedostatak konkurentnosti :”Socijalne masti se moraju smanjiti da bi se zaustavila atrofija ekonomskog mišića.”

- Bitan glas u debati je imao Robert Rajh. Smatrao je da smo suočeni sa izborom između izbjegavanja novog globalnog konteksta i zaštite Američke ekonomije od međunarodnog tržišta
- Americi pored prijetnje od komunizma, prijeti joj i konkurentski kapitalizam.

Tri dominantne političke forme u kapitalizmu:

1. Liberalizam u SAD-u i Velikoj Britaniji
2. Statizam u Japanu i Francuskoj
3. Korporatizam u malim Evropskim zemljama

-U ovoj knjizi autor pokušava da analizira industrijsku strategiju prilagođavanja malih Evropskih zemalja: Švedske, Norveške, Danske.. Da ih uporedi jednu sa drugom, a takođe i sa velikim industrijskim zemljama, kao što su Velika Britanija, Francuska, Japana... One su započele industriju prije ostalih Evropskih zemalja i bile su povezane sa međunarodnom ekonomijom na svojstven način

Peter Katzenstein

Professor at Cornell University and Harvard Business School

Tri politička odgovora na ekonomske promjene

- 70tih i 80tih 20.vijeka brze ekonomske promjene. Lista problema koje su uticale na globalnu ekonomsku krizu: svjetska inflacija, dugotrajna recesija, protekcionizam, slobodno tržište, tržište dolaznih valuta...
- 50tih i 60tih godina 20.vijeka dešavala su se ekonomska predviđanja koja su se ispostavila kao tačna
- Nakon Drugog svjetskog rata veća pažnja se obraća na rješavanje novonastale krize i stanja u svijetu nego na ekonomsku konkurentnost. SAD i Velika britanije vide rješenje u slobodnoj konkurenciji i deregulaciji tržišta, dok Francuska smatra da jedino intervencija vlade može pomoći razvoju privrede
- Tako i nastaje podjela na tri dominantna oblika kapitalističkih zemalja:
  1. Liberalne zemlje
  2. Državne statistike
  3. Velike i male industrijske zemlje

Demokratski korporatizam

- Austrija i Danska su zadržale kvote za uvoz iz manje razvijenih zemalja zbog održavanja trgovinskog balansa, dok su Belgija i Holandija odlučile da dopuste trgovinu bez uvoznih kvota
- -Austrija, Danska i Švedska su odlučile da dozvole stranom kapitalu da uđe u državne kompanije posebno u oblasti industrije jer je to bio način da se iste održe i ojačaju, ali je država zadržala pravo da reaguje u slučaju procjene da vlasnici ne vode kompanije na adekvatan način.
- Norveška se odlučila za strategiju jačanja domaćih kompanija od strane države prije svega računajući na rezerve nafte u Sjevernom moru kao garanciju da se navedene kompanije mogu dugoročno održati.
- Što se tiče državnih politika u svim malim zemljama osnovna dilema je da li da država bude planer ekonomije ili da prepusti tržišnim silama da regulišu odnose. Primjer Holandije kaže da državni planeri nisu imali previše uspjeha jer nisu odluke koje su donosili su bile ili nedovoljno brzo donesene ili neadekvatne po obimu i efektima, tako da nisu zadovoljile potrebe ekonomije koja je rasla sve brže.
- Učeci na primjeru Holandije Norveška je pravila kratkoročne planove max do 5 godina, uključujući realne potrebe javnog sektora istanovništva, mnogo fleksibilnije je vršila korekciju planova i nije se vodila strogim teoretskim ekonometrijskim modelima već je planirala u odnosu na realno stanje po sektorima. Ovaj pristup je dao mnogo bolje rezultate.

- Na primjeru Belgije i Švedske može se analizirati kako su države riješile pitanje zapošljavanja u regionima u kojim je zbog krize došlo do pada broja zaposlenih. Dok je Belgija odlučila da poveća nivo direktnih stranih investicija čime su stranci bili vlasnici 90% firmi 60ih godina i na taj način zaposlila ljude u spornim regijama, Švedska je ostala na 45% stanog vlasništva, a primjenila je politiku reedukacije radnika, čime su oni osposobljeni da rade neke druge poslove za koje je postojala tražnja za radnom snagom, a sve u koordinaciji sa kompanijama i na taj način je smanjila nezaposlenost u određenim djelovima zemlje.
- Švedska i Švajcarska su primjer različitog pristupa po pitanju socijalnih davanja i brige o zaposlenim. Dok Švedska troši 24% BDP za socijalno obezbjeđenje (penzije, zdravstvo, nezaposlenost), Švajcarska troši svega 12% BDP i čitav penzioni sistem bazira na sistemu privatnih uplata za penzije i penzionih šema koje koristi veći dio populacije.
- Male zemlje su različito reagovala na ekonomske promjene 70ih. Dok su Švajcarska, Belgija i Holandija djelovale ofanzivno i otvoreno prema tržištu uz niske tarife i visok stepen izvoza baziranom na privatnom sektoru, Austrija, Danska i Norveška su djelovale defanzivno, uz baziranje na javni sektor.
- Što se tiče izbora između liberalne ekonomije i socijalno orjentisane ekonomije jasno je da su Švajcarska, Belgija i Holandija izabrale liberalni model orjentisan ka međunarodnom tržištu i stranom kapitalu, a Austrija, Norveška i Danska klasični socijalno orjentisani model baziran na radniku i njegovim pravima i jakoj radničkoj klasi. Švedska predstavlja kombinaciju ova 2 modela.

- Švajcarska i Austrija su primjer 2 uspješne zemlje sa različitim pristupom. Švajcarska liberalno orjentisana, bazirana na biznisu i stranom kapitalu, decentralizovana, a Austrija više centralizovana, sa jakim radničkim organizacija i uz brigu države o pravima radnika i socijalnoj jednakosti ipak obje države dijele dobar trejd off između plata i zaposlenosti što i jeste krajnji cilj.

Demokratski korporatizam i njegove varijante

- Veličina države je jako važna stavka kada se radi o malim evropskim zemljama, ali kada se koristi za analizu ta veličina treba da bude promjenljiva, a ne konstantna. Sa ostalim stavkama ona olakšava određeni politički ishod. Veličina uslovljava ekonomsku otvorenost, kao i karakter političkog režima. Male zemlje su otvorenije i ranjivije nego što su veće. U malim zemljama politička centralizacija je veća i njihovi aranžmani su usko povezani. To su sve faktori koji čine tvrđavu demokratskog korporatizma, ali veza između ovih promjenljivih je više istorijska.
- Ekonomska otvorenost pojačava korporacijske aranžmane koje razdvajaju male evropske zemlje od većih industrijskih sila. Ta korporacijska razlika se ogleda u tri pitanja i to: ideologija ili socijalno partnerstvo, centralizovan sistem tih ekonomski interesnih grupa, i neprekidan proces cjenjkanja između svih političkih aktera.
- Korporatizam je i rezultat karakterističnih političkih sistema malih evropskih zemalja. Desničarske političke partije su podijenjene i ohrabruju sistem koalicija ili manjinskih vlada. Pokušavaju da dijele vlast i da imaju politički uticaj.

- Glavna razlika između malih zemalja i velikih ekonomskih industrijskih sila je ustvari u ekonomskoj otvorenosti, korporacijskoj strukturi i političkim partijskim sistemima.
- Sve male evropske zemlje se razlikuju jedna od druge. S jedne strane imamo liberalni korporatizam u Norveškoj, Švajcarskoj i Belgiji, a s druge strane imamo socijalni korporatizam u Austriji i Danskoj. Švedska kombinuje elementa od oba sistema. Ove dvije strane korporatizma se razlikuju u snazi kako i biznisa tako i te radne snage
- Kod malih evropskih zemalja je karakteristična njihova otvorenost prema svjetskoj ekonomiji, a svakako i zavisnost od nje, zbog toga što one ne nude dovoljno stvari koje su potrebne za funkcionisanje moderne ekonomije, tako da oni moraju prije svega da uvoze širok spektar dobara nego što to moraju veće zemlje koje imaju domaću proizvodnju. Njihova ograničenost u industrijskim strukturama vodi do toga da ta njihova zavisnost od uvoza se najviše ogleda u potrebi investicija nego u samim dobrima.

- Zavisnost od uvoza malih evropskih zemalja čini ih podložnijim međunarodnom, ekonomskom uticaju nego kod velikih zemalja. Ta njihova želja za kretanjem na međunarodnom nivou dovodi do kretanja cijena i plata. Tako da male zemlje uvoze inflaciju sa svjetskog tržišta inflacije.
- Male evropske zemlje su svoj izvoz fokusirale na određene specifične tipove industrije koji su tradicionalni
- Zavisnost kako od uvoznih dobara tako i od izvoza tradicionalnih dobara samo pojačava disbalans u ekonomskim strukturama malih evropskih zemalja i njihova specijalizacija u tradicionalnoj industriji ustvari rezultira time da različiti sektori ekonomije su mnogo manje integrisani i mnogo manje se koriste nego u velikim zemljama

Imamo tri obilježja demokratskog korporatizma:

1. Ideologija socijalnog partnerstva koju dijele kako preduzeća tako i sindikati i ona se ogleda svakako u nacionalnoj politici. Ta pragmatična saradnja i ideološki sukobi nisu bas nespojivi. Ti tehnički eksperti igraju veoma važnu ulogu u malim evropskim državama i njihova uloga se ne ogleda samo u savjetima koje daju, već je to da oni obezbjeđuju zajednički obrazac kao i prihvatljive podatke, dokaze, prožimajući ideologiju socijalnog partnerstva.
2. Centralizovanost i interesne grupe. Filip Šmitter je napravio ovaj sistem koja je fokus njegovog institucionalnog karakterističnog korporatizma. Za njega korporatizam je oblik interesnog posredovanja koji se razlikuje i od pluralizma i od sindikalizma. On smatra da je moguće da kreiranje politike bude korporacijsko, a da je to moguće bez centralizacije institucija, ali ne zaštićene od strane čvrsto ukorjenjenih institucija. Korporativno pregovaranje je mnogo više sklono kolapsu koje je izazvano egzogenim šokom.
  - Centralizacija društva kao i sistem centralizovanih proizvodnih grupa su jednako bitni
  - Baš kao što glavne ekonomske grupe potpuno organizuju svoj socijalni sektor na koji političke partije mobilisu veliki broj birača, tj. glasača

-Centralizam glavnih organizacija proizvođača u sistemu zavirivanja asocijacija predstavlja ključnu vezu sa demokratskim korporatizmom za koji je karakteristična centralizacija domaćih struktura

3. Dobrovoljno i informativno koordinisanje konfliktnih objekata

-Ta koordinacija se postize kroz političke pogodbe između većih organizacija proizvođača, državne birokratije i političkih partija, sa razmjenama koje su manje ili više eksplicitne

-Političke pogodbe oko cijena i plata razlikuju se od politike dohodaka kod većine malih evropskih zemalja i to predstavlja odličan primjer kako funkcioniše taj proces korporacijske politike. Postavlja se pitanje je li demokratski korporatizam odlika malih, a ne velikih industrijskih država? Mišljenja su podjeljena. Nekoliko autora smatra da jeste oslanjajući se upravo na definiciju demokratskog korporatizma kao što je Šmiter. On npr. Svrstava industrijske države po dimenziji fiskalne efikasnosti društvenog korporatizma i građanskog prava

- Posle velikih istraživanja političkih struktura naprednih industrijskih sila, Šmidit zaključuje da je stepen korporatizma jedva dva puta veći nego u velikim industrijskim zemljama i do toga zaključka su došli takođe: Keman, Bra

- Demokratski korporatizam je na svojstven način povezan sa političkim strankama.
- Analize, kako se male evropske države nose s ekonomskom otvorenošću i zavisnošću obično naglašavaju da te zemlje male, a međunarodno tržište je veliko. Zbog svoje veličine male evropske zemlje često se smatraju harmoničnim prikazima Baconove nove Atlantide, obdarene koherentnošću i okretnošću.
- Korporativističke politike dohotka uglavnom su bile vrsta upravljanja krizama
- Potreba za ekonomskom stabilnošću je hitna ako se želi postići ravnoteža u platnom bilansu
- Percepcija međunarodne zavisnosti može postići uspostavljanje koordinacije vlasti i interesnih grupa. To uključuje neki oblik integracije radne snage, ali mehanizmi se razlikuju-odsustvo ljevičarskog predstavljanja u vladi, u tu grupu spadaju Holandija i Belgija i njihove ekonomije su relativno otvorene.
- Interesi radničke klase prenose se na državu
- Holandija je “devijantni slučaj” korporativne politike zbog nižeg nivoa organizacije rada i kraćih perioda socijalne vladavine.

- Male evropske države imaju široko prihvatanje nacionalnog interesa i političkog smještaja između javnih i privatnih aktera
- Savremena država blagostanja rezultat je klasnog sukoba, a njen glavni zagovornik je radnička klasa.
- Socijaldemokratske stranke su glavne ljevičarske stranke koje se takmiče za javnu funkciju sa dobrim izgledima za uspjeh
- Socijaldemokratski model ostaje u osnovi klasne klase
- Korporatizam nije garant za smještaj različitih klasnih interesa.
- Mobilizacija radničke klase je previsoka za britansku slabu korporaciju, a argument za to je da otvorenost ekonomije ima jači efekat na rast javne ekonomije nego socijalistička inkubacija
- Podjeljena proporcionalnost između desnica često dovodi do vladavine manjina, ali manjinske vlade su od velikog značaja i u 5 od 7 malih evropskih država

- Holandija je na sve krize odgovarala na isti način i to ograničenjem plata kao najefikasnijim u industrijskom svijetu
- Napad desnice ima snažnu negativnu korelaciju i sa ekonomskom otvorenošću i sa izdašnom potrošnjom
- Jedinstvene desničarske stranke se nalaze u svih 5 velikih industrijskih država država , ali samo u Austriji od 7 malih evropskih zemalja
- Izuzev Zapadne Njemačke , male evropske države imaju mnogo manji broj nacionalnih okruga od velikih zemalja
- Sistem manjinskih vlada je dobro odgovara partijskom sistemu malih evropskih država, jer je daleko od kažnjavanja opozicionih stranaka i nudi ovim strankama značajan uticaj na politiku korporatizma malih evropskih država
- Partijski sistem malih evropskih zemalja u poređenju sa većim industrijskim državama, odlikuje se većom mobilizacijom biračkog tijela, jačim vezama između političkih stranaka i interesnih grupa

- Otvorenost ekonomije je najbolji pojedinačni prediktor rasta javne osvete u odnosu na ekonomski proizvod nacije
- Vladina politika nakon prvog naftnog osiguranja potvrđuje važnost ekonomske otvorenosti i korporatizma

HVALA NA PAŽNJI

